

افغانستان در گذر زمان

از ورود سلطان احمد خان به هرات تا سلطنت ظاهر شاه

جلد چهارم

سید محمد علی جاوید

کابل، ۱۳۹۷

سرشناسه:	جاوید، سید محمد علی جاوید، ۱۳۲۸-
عنوان و نام پدیدآور:	افغانستان در گذر زمان (جلد چهارم) / سید محمد علی جاوید.
مشخصات نشر:	کابل نشر نگار، تابستان ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری:	قطع وزیری، ۵۶۸ ص.
موضوع:	تاریخ.

افغانستان در گذر زمان (جلد چهارم)

نویسنده: سید محمد علی جاوید

ناشر: نشر نگار

برگ آرا: ابراهیم صادقی

طراح روی جلد: نعمت الله روهان

چاپ اول: تابستان ۱۳۹۷

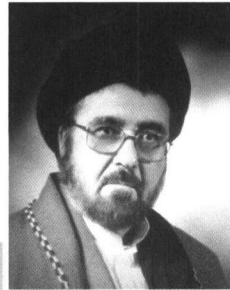
شمارگان: ۱۰۰۰

چاپخانه: واژه

قیمت: ۵۵۰ افغانی

مرکز پخش و فروش: کابل، کارته سه، چهارراهی
پل سرخ، مارکیت ملی، منزل تحتانی، ۰۷۹۹۵۴۴۹۹۸

تمامی حقوق مادی و معنوی اثر (چاپ، کپی،
عکس، انتشار الکترونیکی و غیره) برای ناشر محفوظ است.

سید احمد علی؛ معروف به سید محمد علی جاوید در زمستان سال ۱۳۲۸ هجری شمسی (۱۹۴۹ میلادی) در ولایت بلخ، ولسوالی (فرمانداری) شولگره (دره گز - بینه قره سابق) قریه ی پل برق، چشم به جهان گشود و در هشت سالگی به مدت شش ماه خواندن و نوشتن را به طور کامل نزد ملای مسجد فرا گرفت و در کودکی و نوجوانی به کارهای چوپانی و دهقانی مشغول شد و در سال ۱۳۴۶ هـ.ش، (۱۹۶۷ م) در سن ۱۸ سالگی به مدرسه ی سرآسیاب شولگره رفت و به سرعت پیشرفت نمود و به یکی از اساتید مدرسه تبدیل گردید و در سال ۱۳۴۸ هـ.ش ازدواج نمود و در سال ۱۳۵۰ راهی نجف در عراق شد. جاوید، در نجف نیز حوزه ی تدریس ایجاد نموده و یکی از مدرسین موفق در علوم صرف، نحو اصول و منطق گردید. وی در اوایل سال ۱۳۵۵ هـ.ش از نجف عراق به قم ایران آمد و در عین حال که سطوح عالی به رادر میان جمع کوچکی تدریس می کرد، به درس خارج اصول و فقه آیات عظام شرکت می نمود. جاوید بعد از کودتای کمونیستی ۷ ثور (اردیبهشت) ۱۳۵۷، همراه با آیت الله محسنی، حزب حرکت اسلامی افغانستان را در ۱۹ حمل (فروردین) ۱۳۵۸ در شهر قم تاسیس نمود و به عنوان قائم مقام رهبری و رئیس شورای مرکزی ایفای وظیفه می کرد. وی پس از پیروزی مجاهدین بر شوروی و حکومت کمونیستی، به عنوان وزیر پلان (برنامه بودجه) در دولت صبغت الله مجددی و برهان الدین ربانی تقرر یافت و سپس به حیث معاون صدر اعظم و بعد به عنوان سرپرست صدارت (با وظیفه صدر اعظم) کار و فعالیت نمود. او در حکومت کرسی به حیث اولین وزیر مشاور رئیس جمهور و سپس به حیث وزیر ترانسپورت اجرای وظیفه کرد و در ۱۶ دلو (بهمن) سال ۱۳۸۳ بعد از استعفای آیت الله محسنی از رهبری حزب، جاوید به عنوان رهبر حرکت اسلامی از سوی کنگره ی آن حزب تعیین گردید. جاوید در تابستان ۱۳۸۴ به حیث وکیل مردم ولایت بلخ، بارأی بالا به مجلس شورای ملی راه یافت و مدت پنج سال در مجلس ایفای وظیفه نمود. جاوید، اینک به حیث مشاور امور دینی رئیس جمهور، کار و فعالیت می کند. وی به علوم مختلف دسترسی دارد و نیز یکی از نویسندگان و شعرای به نام کشور است. از جاوید تاکنون آثار زیادی در عرصه های مختلف، چاپ و نشر شده است.

فهرست مطالب

فصل یکم

از ورود سلطان احمد خان به هرات تا سلطنت امیر شیرعلی خان

- ۱۵ ورود سلطان احمد خان به هرات
- ۱۶ جنبش ملی هند و امیر دوست محمد خان
- ۱۷ طغیان های داخلی
- ۱۸ قوت یافتن سردار سلطان احمد خان

فصل دوم

از پادشاهی امیر شیرعلی خان تا پادشاهی امیر عبدالرحمن خان

- ۲۹ پادشاهی امیر شیرعلی خان
- ۳۳ تصرف کابل به نفع شیرعلی خان
- ۳۴ امیر شیرعلی خان پادشاه ملت گرا
- ۳۶ متن پیشنهاد های سید نور محمد شاه
- ۳۹ دعوی حاکمیت بر سیستان
- ۴۳ سیاست «لارد لیتن» و ایسرای هند
- ۵۲ مقدمات تجاوز دوم انگلیس در افغانستان
- ۵۴ جنگ دوم افغان و انگلیس
- ۵۸ آغاز جنگ دوم افغان و انگلیس
- ۵۹ جنگ در محاذ خیبر
- ۶۰ محاذ گرم و پاراچنار
- ۶۲ سلطنت امیر محمد یعقوب خان
- ۶۶ ترجمه ی متن انگلیسی معاهده ی گندمک ۱۸۷۹ م

- ۶۸..... ورود کیوناری در کابل به حیث سفیر.
- ۶۹..... قتل کیوناری در کابل
- ۷۰..... فکر تجزیه ی افغانستان
- ۷۲..... ورود جنرال رابرتس به کابل
- ۷۶..... انقلاب دسامبر ۱۸۷۹ م،
- ۸۴..... آمدن سردار عبدالرحمن خان به وطن
- ۸۸..... جنگ معروف میوند (میمند)
- ۹۳..... مورخه ۴ جون ۱۸۸۰
- ۹۳..... متن نام ی گرفتن به امیر عبدالرحمن خان
- ۹۴..... پاسخ امیر عبدالرحمن به گرفتن

فصل سوم

از سلطنت عبدالرحمن خان تا سلطنت حبیب الله خان

- ۹۷..... سلطنت امیر عبدالرحمن خان
- ۹۷..... نامه ی گرفتن در باره ی شناسائی امارت عبدالرحمن خان
- ۹۸..... نامه ی ویسرای به نام امیر عبدالرحمن خان
- ۱۰۰..... تلخیص نامه ی امیر عبدالرحمن به نام ویسرای هند
- ۱۰۰..... امیر عبدالرحمن خان و سردار محمد ایوب خان
- ۱۰۳..... عبدالرحمن خان و تعیین مرز های کشور
- ۱۰۴..... تعیین سرحدات افغانستان و روسیه
- ۱۰۶..... قبول موافقه ی انگلیس و روس
- ۱۰۷..... ناراحتی امیر از انگلیس
- ۱۰۹..... معاهده ی دیورند
- ۱۱۰..... متن معاهده دیورند از ترجمه اردوی شوکت افغانی، ص ۱۹۲ طبعاً گره
- ۱۱۲..... مسئله ی سرحدات در نظر امیر
- ۱۱۶..... موافقتنامه ی سرحد گذاران
- ۱۱۸..... وقایع در سلطنت امیر عبدالرحمن خان
- ۱۳۱..... جنگ ها و تعرضات داخلی عبدالرحمن خان
- ۱۳۱..... قیام قندهار بر ضد امیر عبدالرحمن

فهرست مطالب / ۹

قیام بلخ بر ضد امیر، سال در ۱۸۸۸ م، برابر به ۱۲۶۷ هـ ش.....	۱۳۳
سخن غباردر مورد مردم هزاره و پاسخ آن.....	۱۳۵
علت قیام هزاره ها در برابر عبدالرحمن خان.....	۱۴۲
عبدالرحمن خان و قتل عام در هزاره جات.....	۱۴۵
شناخت از محمد عظیم بیگ سه پای.....	۱۴۸
سیاست حکام کابل بعد از سرکوبی قیام.....	۱۶۶
حاکمیت دولت بعد از ختم جنگ هزاره جات.....	۱۶۸
۱. استقرار قوای مجهز به هزاره جات.....	۱۶۹
۲. نابودی کامل میرهای هزاره و بزرگان آن.....	۱۶۹
۳. از بین بردن روحانیت شیعه.....	۱۶۹
۴. فروختن زمینهای هزاره به کوچی ها.....	۱۷۰
۵. نابودی صنعت و تقلیل نفوس هزاره.....	۱۷۰
۶. حواله مالیات جدید به نام نفوس.....	۱۷۱
۷. فروختن زن و فرزند برای تأدیه مالیات.....	۱۷۲
الحاق نورستان به افغانستان.....	۱۷۲
یورش عبدالرحمن خان بر نورستان.....	۱۷۵
رابطه امیر عبدالرحمن خان با روسیه.....	۱۷۷
فوت امیر عبدالرحمن خان.....	۱۸۳

فصل چهارم

از سلطنت امیر حبیب الله خان تاحیب الله خان کلکانی

سلطنت امیر حبیب الله خان.....	۱۸۵
تغییر خشونت توسط حبیب الله خان.....	۱۸۶
نامه امیر حبیب الله به وایسرای هند.....	۱۹۰
سیاست خارجی امیر حبیب الله خان.....	۱۹۳
اصرار روسیه.....	۱۹۶
نظرها در انگلستان.....	۱۹۸
تغییرات به نفع انگلیس.....	۲۰۱
هیئت لوئیس دین.....	۲۰۲

۲۰۴.....	متن فارسی معاهده کابل، ۱۹۰۵ م.....
۲۰۵.....	سفر امیر حبیب الله خان به هند.....
۲۰۶.....	معاهده ی روس و انگلیس راجع به افغانستان سال ۱۹۰۷ م.....
۲۰۷.....	بخشی از متن معاهده.....
۲۰۸.....	نزاع با ایران در حاکمیت سیستان.....
۲۱۰.....	متن قرار حکمیت در باره سیستان.....
۲۱۵.....	قیام ها در عهد امیر حبیب الله.....
۲۱۷.....	قیام قندهار سال ۱۹۱۲ م.....
۲۲۱.....	انکشافات در عهد امیر حبیب الله خان.....
۲۲۱.....	۱. تجارت.....
۲۲۲.....	۲. جهش فرهنگی.....
۲۲۲.....	سراج الاخبار.....
۲۲۲.....	اندکی در باره محمود طرزی.....
۲۲۴.....	۳. مکتب حبیبیه.....
۲۲۶.....	۴. تأسیس مکتب حربیه.....
۲۲۶.....	۵. وارد کردن موتر به کشور.....
۲۲۷.....	۶. تأسیس یتیم خانه.....
۲۲۷.....	۷. سایر انکشافات دوران امیر حبیب الله.....
۲۲۸.....	جمعیت سری ملی.....
۲۳۳.....	جنگ جهانی اول و موضع امیر حبیب الله.....
۲۴۴.....	سلوک امیر حبیب الله خان.....
۲۴۶.....	حزب سری دربار.....
۲۴۹.....	قتل امیر حبیب الله خان.....
۲۵۳.....	سلطنت امان الله خان.....
۲۶۱.....	کشف توطئه و اعدام مخالفین.....
۲۶۵.....	تغییر اوضاع در جهان و افغانستان.....
۲۷۰.....	جنگ سوم افغان و انگلیس.....
۲۷۱.....	جنگ در محاذ خیبر.....
۲۷۳.....	جنگ در محاذ چترال.....

فهرست مطالب / ۱۱

۲۷۳	جنگ در محاذ قندهار
۲۷۵	جنگ در محاذ پکتیا
۲۷۶	جبهه ی وزیرستان
۲۷۷	جنگ در محاذ پیوار
۲۷۸	جنگ در محاذ تل
۲۸۵	متارکه جنگ و نامه نگاری ها
۲۸۷	ترجمه ی نامه ی شاه امان الله
۲۸۹	ترجمه ی پیمان متارکه
۲۹۱	معاهده، کابل ۱۹۲۱م،
۲۹۸	توضیحیه، منضمه اول راجع به ماده ی ۲
۲۹۸	توضیحیه ی منضمه دوم سفارت و قونسلگری
۳۰۱	سیاست خارجی امان الله خان
۳۰۳	معاهده ماسکو ۱۹۲۱م، (۱۳۰۰ هـ ش)، پیمان نخستین سیاسی افغان و شوروی
۳۰۴	متن فارسی معاهده مسکو
۳۰۸	امان الله خان و پان اسلامیسم
۳۱۰	رابطه افغانستان با ایران
۳۱۱	قانون اجازه مبادله عهدنامه مودت منعقدہ بین دولتین ایران و افغانستان
۳۱۱	متن عهدنامه با ایران
۳۱۶	روابط افغانستان با ترکیه
۳۱۶	معاهده ی دولتین علیتین افغانستان و ترکیه
۳۲۱	معاهده پغمان ۱۹۲۶م، بین افغانستان و شوروی
۳۲۳	پروتوکول مربوط به معاهده ی فوق
۳۲۴	معاهده ی برلین ۱۹۲۶م،
۳۲۶	پروتوکول مربوط به معاهده فوق
۳۲۶	انکشافات و تحولات در عصر امان الله خان
۳۲۸	فرهنگ افغانستان
۳۲۹	حرف اصلی، ملی گرایی و استقلال طلبی
۳۳۰	نخستین قانون مطبوعات
۳۳۱	تولد نشریه های آزاد

۳۳۲.....	روشنفکران حامی شاه.....
۳۳۲.....	توجه به حقوق و آزادی های زنان.....
۳۳۳.....	تاثیر مطبوعات بر ادبیات.....
۳۳۵.....	۱. در عرصه ی حکومت داری.....
۳۳۹.....	۲. در عرصه ی آموزش.....
۳۴۲.....	۳. در عرصه ی ارتباطات و ترانسپورت هوایی.....
۳۴۳.....	۴. در عرصه ی نظامی.....
۳۴۴.....	اصلاحات در سه دوره.....
۳۴۷.....	شورش در پکتیا.....
۳۵۶.....	اندکی در باره ی جمهوریت ترکیه.....
۳۶۱.....	لوی جرگه پغمان (۱۳۰۷ هـ ش ۱۹۲۸ میلادی).....
۳۶۴.....	آغاز اغتشاش در ننگر هار.....
۳۶۵.....	مقدمات سرنگونی امان الله خان.....

فصل پنجم

از حبیب الله کلکانی تا ظاهر شاه

۳۷۳.....	معرفی حبیب الله کلکانی.....
۳۸۰.....	شاه امان الله.....
۳۸۲.....	دلیل طغیان حبیب الله کلکانی.....
۳۸۶.....	جنگ های حبیب الله کلکانی با دولت امانی.....
۳۹۰.....	پادشاهی سه روزه ی عنایت الله خان.....
۳۹۳.....	پادشاهی حبیب الله خان کلکانی.....
۳۹۴.....	ترکیب دولت امیر حبیب الله کلکانی.....
۳۹۴.....	اعلان امارت.....
۳۹۷.....	اعلام سلطنت علی احمد خان.....
۴۰۱.....	نبرد دو امیر: امان الله خان در برابر حبیب الله خان.....
۴۰۲.....	شاه امان الله و تجهیز لشکر.....
۴۰۴.....	امان الله خان و هند انگلیسی.....
۴۰۵.....	شوروی و امان الله خان در قندهار.....

فهرست مطالب / ۱۳

- ۴۰۵.....قیام ها به نفع شاه امان الله
- ۴۰۷.....دخالت شوروی به نفع امان الله خان
- ۴۰۸.....آخرین ضربه بر امان الله خان
- ۴۱۲.....اوضاع در شمال کشور
- ۴۱۳.....در هزاره جات
- ۴۱۴.....اعلان سلطنت دوباره ی علی احمد خان
- ۴۱۶.....اوضاع در هرات در زمان حاکمیت کلکانی
- ۴۱۷.....اوضاع در ترکستان افغانی
- ۴۱۹.....ورود محمد نادر خان در جنوب کشور
- ۴۲۱.....تلاش های محمد نادر خان
- ۴۲۶.....نادر خان منتخب انگلیس
- ۴۴۰.....محمد نادر خان که بود؟
- ۴۴۲.....دلایل سقوط امیر حبیب الله کلکانی
- ۴۴۴.....منش و کارکتر امیر حبیب الله کلکانی
- ۴۴۸.....نادر خان و هاشم خان دوروی یک سکه
- ۴۴۸.....اقتدار نادر در دوره امانیه
- ۴۴۹.....عزل نادر و برادرانش از قدرت
- ۴۴۹.....اعزام نادرخان به پاریس
- ۴۴۹.....نادر و برادران؛ نقشه براندازی امان الله خان
- ۴۵۰.....هواداران امان الله
- ۴۵۵.....نادر خان منتخب انگلیس
- ۴۶۸.....دلایل سقوط امیر حبیب الله کلکانی
- ۴۷۰.....منش و کارکتر امیر حبیب الله کلکانی
- ۴۷۵.....مشی نادر خان
- ۴۷۸.....محمد نادر خان پس از جلوس
- ۴۷۸.....اعدام امیر حبیب الله کلکانی
- ۴۸۳.....قیام های محلی و سرکوب آنان
- ۴۸۶.....محاكمه محمد ولی خان و بعداً اعدام وی
- ۴۸۸.....ابراهیم بیگ لقی را بشناسیم

- ۴۸۹.....سیمای کابل در اوایل دهه بیست سده بیستم:.....
- ۴۹۱.....ابراهیم بیک و بچه سقاء:.....
- ۴۹۴.....فرارسیدن پاییز ۱۹۲۹م، (۱۳۰۸هـ ش).....
- ۴۹۵.....انتقام نادر خان یا جنگ لقی.....
- ۵۱۵.....نادر شاه و غلام نبی خان چرخی.....
- ۵۱۶.....غلام نبی خان چرخی کی بود؟.....
- ۵۱۹.....بی بی مریم همسر غلام نبی خان چرخی.....
- ۵۲۶.....قتل غلام نبی خان چرخی.....
- ۵۳۰.....قیام دری خیل های جدران پکتیا.....
- ۵۴۱.....قتل سردار محمد عزیز خان در برلین.....
- ۵۴۲.....حمله بر سفارت بریتانیا در کابل.....
- ۵۴۵.....قتل نادر خان توسط عبدالخالق هزاره.....
- ۵۴۵.....نادر چگونه به قتل رسید؟.....
- ۵۴۷.....قتل عام وابستگان عبدالخالق.....
- ۵۴۸.....عبدالخالق هزاره کی بود؟.....
- ۵۴۹.....علل و انگیزه های ترور نادر خان چه بود.....
- ۵۵۰.....۱. نابالغ بودن عبدالخالق خان و تحریک شدن توسط دیگران.....
- ۵۵۱.....۲. مخالفت و اعتراض علیه تبعیضات قومی حکومت.....
- ۵۵۲.....۳. تاثیر پذیری از جو سیاسی مبارزه طلبی و مخالفت با استبداد.....
- ۵۵۳.....۴. عبدالخالق خان، جزئی از یک حرکت بزرگ سیاسی بود.....
- ۵۵۵.....سرنوشت عبدالخالق خان و یارانش بعد از دستگیری.....
- ۵۶۳.....سلطنت نادر شاه و عرصه های مختلف.....
- ۵۶۳.....۱- سیاست خارجی.....
- ۵۶۴.....پیشینه، شخصیت، سحیه و طرز کار نادر شاه.....
- ۵۶۶.....۱- در عرصه ی مخالفان و هواداران شاه امان الله.....
- ۵۶۶.....۲- در عرصه ی فرهنگ و مطبوعات.....
- ۵۶۷.....۳- در عرصه ی زیر بنا و اقتصاد.....
- ۵۶۸.....۴- در عرصه ی سپاه و ارتش.....